

ἀπλυστάτας τῆς οἰκοδομικῆς ἀρχῆς. Βλέποντες τὴν μεταβολὴν εἰς τὰ δύο ταῦτα ἔθνη, δὲν δυνάμεθα ν' ἀρνηθῶμεν ὅτι προήλθεν ἀμέσως ἀπὸ τὴν Χριστιανικὴν πίστιν, ἣτις ἔφερε παντὶ, ὅπου εἰσῆχθη, τὴν καθαρότητα τῶν ἡθῶν, τὰς ἐπιστήμας, καὶ τὰς τέχνας.

Ἀλλὰ τοιαῦτα θαύματα ἐνεργεῖ εἰσέτι πᾶσαν ἡμέραν· ὅθεν οἱ Γροελλανδοὶ τὴν δεχονται παμπληθεῖ· οἱ Ὀπτεντότοι, οἱ Κάφφραι, ἔς ἄλλαι τῆς Ἀφρικῆς ἄγριοι φυλαί, μαγευόμενοι ἀπὸ τὴν οὐράνιον τοῦ Εὐαγγελικοῦ κηρύγματος δύναμιν, ἀνεγείρουσι πόλεις, νοσοκομεῖα, ἔ παιδαγωγεῖα, ἔχοντες ὅλων τούτων τῶν ἔργων διενθυντὰς τοὺς ἀποστόλους τῆς νέας θρησκείας· οἱ Ἰνδοί, ἀρνήμενοι κατ' ὀλίγον τὴν βάρβαρον τοῦ Βραχμᾶ λατρείαν, δὲν καίσι πλέον, ὥς ἄλλοτε, τὰς χήρας εἰς τῶν ἀνδρῶν τοὺς τάφους. Ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὰς νήσους τοῦ μεσημβρινοῦ ὠκεανοῦ ἐθροιάμβυσεν ἐσχάτως ὁ Χριστιανισμός. Μεταξὺ δέκα ἑτῶν αἱ κυκλάδες αὗται μετεβλήθησαν παράδοξον τῶντον καὶ θαυμασίαν μεταβολὴν· ἐπειδὴ ἔχουσιν ἐκκλησίας, ἐπῆψισαν σοφοὺς νόμους, ἐσύστησαν τακτικὴν διοίκησιν, ἔμαθαν τέχνας, ἤνοιξαν σχολεῖα, ὅπου αἱ Σανδονῆ καὶ νῆσοι μόναι στέλλουσιν ὥς 45,000 παιδίων. Καὶ σημείωσε ὅτι ἐκεῖ δὲν ὑπῆρχεν ἄλλο εἰμὴ δεσποτισμός, αἱματοχαρὴς εἰδωλολατρεία, δυστυχεῖς ἄγριοι, καὶ πάθη κτηνώδη. Ὀλίγοι τινὲς ἱεροκῆρυκες μὲ τὴν Βίβλον κατ' ὥρθωσαν ἐκεῖ ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἀπέδιδαν εἰς ὅλους αὐτῶν τοὺς θεοὺς ἐνωμένους.—*ΗΩΣ.*

ΟΙ ΕΥΡΩΠΑΙΟΙ ΕΡΓΑΤΑΙ. ΑΡΙΘ. 2.

Το μέρος ἐκεῖνο τῆς Ἰταλίας, τὸ συνορεῦον μὲ τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν, ἀπὸ τὰ Γενοβαῖκά ὄρη ἕως τὸ ἄκρον τῆς Καλαβρίας, ἑπτακόσια περίπου μίλια μακρὺ, σύγκεται, — ἐκτὸς εἰς ὀλίγους τινὰς τόπους, καθὼς εἰς τὴν Νεάπολιν, ὅπου μεσολαβοῦν λόφοι, — ἀπὸ λωρίδα πλατυτάτην χώρας ἐπιπέδου, ἐκτεινουμένην ἀπὸ τὸ παράλιον ἕως τὰς ὑψικεῖας τῶν Ἀπεννίνων. Τὸ μέρος τοῦτο καλεῖται ἡ Μαρέμμα· εἶναι δὲ πολλὰ νοσηρὸν εἰς τὸ διάστημα τοῦ καλοκαιρίῃς, ἀπὸ τὸν Ἰούνιον ἕως τὸν Ὀκτώβριον· καὶ ὅσοι τῶν κατοίκων ἐμποροῦν μεταφέρονται εἰς τοὺς λόφους, οἱ ὀλίγοι δὲ, οἱ ἐξ ἀνάγκης μένοντες, ὑπόκεινται εἰς διαλείποντα τινὰ πυρετὸν, ὅστις ἰσχυαίνει τὸ σῶμα, ἀφαιρεῖ τὴν ζωτικὴν δύναμιν, καὶ, ἂν δὲν ἐμποδισθῇ σύγκαιρα, κατατῆθα θανατηφόρος εἰς τὸν πάσχοντα. Οἱ ἀγροὶ εἰς τὸ περισσότερον μέρος τῆς ἐκτεταμένης ταύτης χώρας, μάλιστα δὲ εἰς τὰς Ῥωμαϊκὰς καὶ Τοσκανικὰς διαιρέσεις αὐτῆς, εἶναι μέγιστοι, περι-

λαμβάνοντες πολλάκις χιλιάδας στρεμμάτων. Κρατοῦνται δὲ ἀπὸ ἀνθρώπους εὐκαταστάτους, οἵτινες κατοικοῦν εἰς τὰς πόλεις, ἔχουν δ' ἐπιτρόπους καὶ θεράποντας εἰς τὰ ὑποστατικά, διατρίβοντας ἐκεῖ τοῦλάχιστον μέχρι τοῦ θερι-σμοῦ. Ἡ γῆ μὲν ὅλη ἐπιδέχεται καλλιέργειαν· ἀλλὰ τὸ περισσότερον αὐτῆς μέρος χρησιμεύει μόνον εἰς κτηνοτροφίαν· περίπου ἐν τέταρτον ἢ ἐν ἑκτον καλλιεργεῖται ἐτησίως. Χωρῖα ἢ καλύβαι δὲν φαίνονται ποσῶς· μόνον ἐδῶ κ' ἐκεῖ, ἐκ μακρῶν διαστημάτων, μέγα τι ἀλλὰ πληκτικὸν οἰκοδόμημα, λεγόμενον Casale, ἔ περιέχον σιτοδοχεῖα, ἀχυρῶνας, ἵπποστάσια, μαγειρεῖον, καὶ κοιτῶνα διὰ τὸν ἐπιστάτην. Ἐπειδὴ εἰς τὰς πεδιάδας ταύτας δὲν ὑπάρχουν σταθεροὶ τινες κάτοικοι, μισθόνονται οἱ χρειάζομενοι ἐργάται ἀπὸ τὸ ἐνδότερον, μάλιστα δὲ ἀπὸ τὰ ὑψηλά μέρη τῶν Ἀπεννίνων, ὅπου, ἂν καὶ τὸ κλίμα ἦναι ὑγιεινόν, δὲν ὑπάρχει ὁμως γῆ ἀρκετὴ πρὸς ἐνασχόλησιν τῶν ἐντοπίων χωρικῶν. Γενικῶς καταβαίνουν ἀπὸ τὰ ὄρη τὸν Ὀκτώβριον, ἀνὰ ἑκατοντάδας, ὑπὸ τὴν ἐπιστάσιαν ὁδηγοῦ τινός, ὁ ὁποῖος συμφωνεῖ μὲ τὸν ἐπίτροπον τοῦ ὑποστατικοῦ διὰ τὰς δουλεύσεις καὶ τὸν μισθὸν αὐτῶν. Δογματίζεται ὅτι ἐτησίως καταβαίναν εἴκοσι περίπου χιλιάδες τοιοιτοτρόπως εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Ῥώμης μόνον. Πολλοὶ αὐτῶν μένουν ἕως τὸν Μάιον, ἐνησχολημένοι εἰς τὰς διαφόρους ἐργασίας τῶν χωραφίων· λαμβάνουν δὲ ἀπὸ μίαν καὶ ἡμίσειαν ἕως δύο δραχμὰς καθ' ἡμέραν. Κυριωτέρα τροφή των εἶναι ἡ πολέντα, προσφάγιόν τι κατεσκευασμένον ἀπὸ ἄλευρον Ἀραβοσίτινον βρασμένον μὲ νερόν καὶ ἄλας, καὶ κάποτε ἡρυγμένον μὲ γάλα ἢ μὲ ξεστὸν τυρίον. Πλαγιάζουν δὲ καταγῆς, εἴτε εἰς τὸ κεντρικὸν οἰκοδόμημα, εἴτε ὑπὸ τὴν σκέπην προσωρινῶν καλυβῶν, καμωμένων ἀπὸ καλάμια, τὰ ὅποια γίνονται ἀφθόνως εἰς τὰς χώρας ταύτας.

Τὸν καιρὸν τοῦ θερισμοῦ, περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰουνίου, ἀπαιτεῖται αὐξησις ἐργατῶν· εἶναι δὲ αὕτη ἡ πλέον κρίσιμος ἐποχὴ διὰ τοὺς ταλαιπώρους ἐκεῖνους ἀνθρώπους, οἵτινες, ἀνὰ χιλιάδας ἐρχόμενοι ἀπὸ τὴν καθαρὰν καὶ ὑγιεινὴν ἀτμοσφαῖραν τῶν χωρίων των, ἀναπνέαν τὸν λοιμικὸν ἀέρα τῶν πεδιάδων, ἐργάζομενοι τὴν ἡμέραν ὑπὸ καυστηρὸν ἥλιον, καὶ κοιμώμενοι τὴν νύκτα ὑπαίθριοι, εἰς τὰς βαρεῖας δρόσους καὶ εἰς τὸ δάγκημα κωνόπων ἑσθλῶν ἐντόμων ἐκτεθειμένοι. Οἱ θερισταὶ μισθόνονται διὰ δώδεκα ἢ δεκατέσσαρας ἡμέρας, καὶ πληρόνονται ὑπὲρ τὰς δύο δραχμὰς τὴν ἡμέραν. Τρέφονται δὲ ἔ καλῆτερα τὸν καιρὸν τοῦτον, καὶ τοὺς δίδεται προσετι περισσὸς οἶνος καὶ νερόν. Ὁ σίτος πρέπει

νά ἦναι θερισμένος, ἀλωνισμένος, λιξιμισμένος, καὶ κοβαλημένος εἰς τὸ σιτοδοχεῖον περὶ τὰ μέσα τοῦ Ἰουλίου,—μετὰ τὴν ὁποίαν ἐποχὴν οὐδεὶς τολμᾷ νὰ μένῃ εἰς τὰ χωράφια. Περὶ ἐνὸς τῶν ἀπείρων τούτων ἀγρῶν λέγει περιγηγητὴς Γάλλος:—

‘Φθάσαντες εἰς τὸ μέρος, ὅπου εἶχεν ἀρχίσαι ὁ θερισμός, ἵδμεν ἔμπροσθέν μας χιλίους θεριστάς, κατὰ σειρὰν τεταγμένους ὁλόγυρα εἰς εὐμεγέθη τινὰ περιοχὴν οἴτου, ὅστις σιωπηλῶς ἐπιπτεν ὑπὸ τὰ δρέπανά των, ἐνῷ δώδεκα ἔφιπποι ἐπιστάται ἐκύτταζαν κ’ ἐμφύχοναν αὐτοὺς ἐκ τῶν ὀπισθεν. Ὡς ἵδαν ἡμᾶς πλησιάζοντας, ἐκβαλαν, πρὸς χαιρετισμὸν τοῦ κυρίου των, τρανήν τινα φωνήν, ἣτις ἀντήχησε καθ’ ὅλην τὴν ἐρημίαν. Μετ’ ὀλίγον, ἀμαξαι τινές, τὰς ὁποίας εἶχαμεν προπεράσειν, ἐστάθησαν ὑπὸ τὴν σκιάν ὀλίγων δρυῶν, αἵτινες ἔμεναν ἀκόμῃ εἰς τὸ μέσον τῆς πεδιάδος. Σημεῖόν τι ἐδόθη, καὶ οἱ θερισταί, ἀφήσαντες τὸ ἔργον των, ἤραδιάσθησαν ὅλοι ἔμπροσθέν μας. Αἱ γυναῖκες ἦσαν περίπου ἰσάριθμοι μὲ τοὺς ἀνδρας· καὶ οὗτοι μὲν ἐφαίνοντο εὐμορφοί, ἀλλ’ ἐκεῖναι ἦσαν φοβεραὶ, κατακοπιασμέναι καὶ βυθισμέναι εἰς τὸν ἰδρωτὰ αἱ ταλαίπωροι, καθότι ἡ θεριμότης ἦτο φορικτή. “Ἄν καὶ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι πρὸ ὀλίγων μόνον ἡμερῶν εἶχαν ἀφήσειν τὰ ὄρη των, ἤρχιζαν ἤδη νὰ πάσχωσιν ἀπὸ τὸν νοσώδη ἄερα. Ἀπὸ τὸν πυρετὸν δὲν εἶχαν ἀκόμῃ κτυπηθῆν παρὰ δύο· ἀλλ’ εἰδοποιήθη ὅτι καθημέραν ἤθελεν αὐξάνειν ὁ ἀριθμὸς, καὶ ὅτι περὶ τὰ τέλη τοῦ θερισμοῦ μόλις τὸ ἡμῖν τοῦ τάγματος ἤθελεν εἶσθαι ὑγιεῖς. “Τί γίνονται οἱ ταλαίπωροι ἀσθενεῖς;” ἠρώτησα ἐγώ. “Τοὺς δίδομεν κοιμάτιον ψωμίς, καὶ τοὺς ἀποστελλομεν.” “Ἀλλὰ ποῦ ὑπάγουν;” “Ἐπιστρέφουν πρὸς τὰ ὄρη· τινές αὐτῶν ἀποθνήσκον εἰς τὸν δρόμον· οἱ δὲ λοιποὶ φθάνουν εἰς τὰ ἴδια, ἀποκαμωμένοι ἀπὸ τὴν νόσον καὶ τὸν κόπον τῆς ὁδοιπορίας.” Τὸ σημερινὸν γεῦμα ἦτον ἐξαιρετικὸν διὰ τοὺς πτωχοὺς τούτους ἐργάτας· καθότι ὁ δεσπότης αὐτῶν, μὲ σκοπὸν νὰ κάμῃ πλέον εὐπρόσδεκτον τὴν ἐπίσκεψίν του, εἶχε φέρειν δύο ἀμάξας φορτωμένας χειμωνικά, τὰ ὅποια διεμοιράσθησαν εἰς τοὺς θερίζοντας ὁμοῦ μὲ τὸ ψωμίον. Οἱ ταλαίπωροι χωρικοὶ δὲν ἠμποροῦν νὰ σηκώσωσι τὰ ὀμμάτια ἀπὸ τοὺς ὥραις καρπούς· ἀδυνατῶ δὲ νὰ περιγράψω τὴν χαρὰν, ἣτις ἔλαμψεν εἰς ὅλων τὰ πρόσωπα, ὅταν αἱ μεγάλαι αὐτῶν μάχαιραι ἐφάνερόσαν τὴν κοκκίνην καρδίαν καὶ τὸν δροσιστικὸν ζῶμον τῶν χειμωνικῶν, καὶ διέχυσαν ὁλόγυρα τερπνοτάτην εὐωδίαν. Τὴν ἡμέραν τρώγουν τρεῖς φορές· τὸ δὲ μεσημέριον

κοιμῶνται δύο ὥρας. Καὶ ὁ ἡμερινὸς μὲν οὗτος ὕπνος δὲν ἐκθέτει αὐτοὺς εἰς κἀνένα κίνδυνον· ἀλλ’ ἡ γῆ χρησιμεύει ἀκόμῃ ὡς κράββατος αὐτῶν, καὶ ἀφοῦ καταβῶσιν ἐπ’ αὐτῆς αἱ ψυχραὶ δρόσοι τῆς ἐσπέρας, καὶ οἱ ἄθλιοι διανυκτερεύουν ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ χώματος εἰς τὸ μέσον θειωδῶν ἀναθυμιάσεων.

Οὕτω διὰ τριάκοντα περίπου δραχμὰς, τὰς ὁποίας λαμβάνει ἕκαστος ἐργάτης εἰς τὸ διάστημα τῶν δύο ἐβδομάδων τοῦ θερισμοῦ, ὑπάρχουν χιλιάδες τῶν δυστυχῶν τούτων πενήτηκοντα ἢ ἐξήκοντα μίλια διὰ νὰ ἐργάζωνται εἰς τὰς λοιμικὰς πεδιάδας τῆς Μαρέμης, πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες ὅτι θέλουν ἀρπάξαι τὸν πυρετὸν, καὶ ἡ ἀποθάνειν μακρὰν ἀπὸ τὰ ἴδια, ἢ ἐπιστρέψαι ἐκεῖ ἀσθενεῖς ἢ ἀδυνατισμένοι κατὰ τὸ ἐπίλοιπον τοῦ χρόνου. Τοιαύτη εἶναι, καὶ τοιαύτη ἐχρημάτισε διὰ πολλοὺς αἰῶνας, ἡ κατάστασις τῶν ἐργατῶν εἰς τινὰς τῶν περιφημοτέρων χωρῶν τῆς Ἰταλίας. Ἐπὶ τῶν παλαιῶν Ῥωμαίων, ἡ γῆ ἐκαλλιεργεῖτο κοινῶς ὑπὸ ἀνδραπόδων ἢ δούλων ἀγοραστῶν, οἵτινες ἐλογίζοντο σχεδὸν ὡς κτήνη, ἢ τῶν ὁποίων τὰ πρόσωπα ἐξουσίαζαν οἱ κύριοι αὐτῶν ἀπεριορίστως, δερνόντες, κολοβόνοντες, ἢ θανατόνοντες αὐτοὺς κατ’ ἀρέσκειαν. Ὁ Χριστιανισμὸς ἐνήργησε μεγάλην μεταβολήν· τὰ ἀνδράποδα ἔγιναν, πρῶτον πάντων, δουλοπάροικοι, εἰς τὴν γῆν προσκολλημένοι,—πωλούμενοι, ἢ ἀγοραζόμενοι μετ’ αὐτῆς,—ἢ ὑπόχρεοι νὰ ἐκτελῶσι μέτρον τι ἐργασίας διὰ τοὺς κυρίους των· ἀλλὰ τὰ πρόσωπά των ἦσαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν νόμων. Βαθμιθδὸν ἠλευθερώθησαν οἱ δουλοπάροικοι εἰς τὸ μεγαλῆτερον μέρος τῆς Εὐρώπης, ἢ μολονότι οἱ πλείοτεροι ἐξηκολούθησαν πτωχοί, ἔλαβαν ὁμῶς τὸ δικαίωμα νὰ διαθέτωσι τὰ προϊόντα τοῦ ἰδρωτός των ὅπου καὶ ὅπως ἡδύναντο ἐπωφελεστέρα. Τούτου πλείοτερον δὲν ἠμπορεσε μέχρι τοῦ νῦν νὰ κατορθώσῃ διὰ τοὺς Εὐρωπαίους ἐργάτας ἡ ἀνθρωπίνῃ δικαιοσύνῃ καὶ φιλάνθρωπία. Περαιτέρω τινὰ τῆς κατασάσεως αὐτῶν βελτίωσιν δελεῖ συνεπιφέρειν ἡ βραδεία πρόοδος τῆς ἀνθρωπίνου κοινωνίας ἐν γένει, καὶ ἡ τῶν ὠφελίμων γνώσεων διάδοσις μεταξὺ των.

Ὅσον ἐξαπλόνονται καὶ διαδίδονται εἰς πλείοτερους αἱ ἐπιστήμαι, τόσον ὀλγοστεύουν τὰ ἐνδεχόμενα νὰ γεννηθῶσιν ἀπ’ αὐτάς κακά, καὶ πολυπλασιάζονται τὰ καλὰ. Ὁ τολμηρὸς πλάνος,—ὅστις δὲν εἶναι ποτὲ κοινὸς ἄνθρωπος,—προσκινεῖται ἀπὸ τὸν ἀμαθῆ καὶ χυδαῖον λαόν, ἀλλὰ περιπαίζεται ἀπὸ τοὺς φωτισμένους ἀνθρώπους.—ΒΕΚΚΑΡΙΑΣ.